

Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberliğe İlişkin Öz-Yeterlik Algıları

Kenan Yüksel*, İbrahim H. Diken**, Veysel Aksoy***, Özcan Karaaslan****

Özet

Bu çalışmanın amacı rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarını incelemektir. Araştırmada iki aşama yer almaktadır. Araştırmanın birinci aşamasında, Aksoy ve Diken (2009a) tarafından geliştirilmiş olan Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği'nin (RÖ-ÖEÖYÖ) rehber öğretmen adayları ile geçerlik ve güvenilirliğinin sınanması amaçlanmıştır. İkinci aşamada ise rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yedi farklı üniversitenin Eğitim Fakülteleri bünyesindeki Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programına devam eden toplam 1298 öğrenciden veriler toplanmıştır. Veri toplamada "Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ)" ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bulgular, RÖ-ÖEÖYÖ' nün rehber öğretmen adaylarıyla da kullanılabilir bir araç olduğu, erkek rehber öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin kadın adaylardan daha yüksek olduğu ve alınan eğitimlerin miktarı arttıkça öz yeterlik düzeylerinin de arttığı yönündedir.

Anahtar Sözcükler: Rehber öğretmen, Özel Eğitim, Öz yeterlilik, Öğretmen adayı.

School Counselor Candidates' Perception of Self-Efficacy Regarding Psychological Counseling in Special Education

Abstract

This study aims at examining guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education. There are two phases in the study. In the first phase, it was aimed to test the reliability and validity of Guidance Teacher Special Education Self-Efficacy Scale (RÖ-ÖEÖYÖ) developed by Aksoy and Diken (2009a). In the second phase, it was aimed to explore guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education. Data was collected from 1298 students in total who continue their education in Psychological Counseling and Guidance Programs at Educational Faculties in seven different universities in Turkey. Data was collected using the Guidance Teacher Special Education Self-Efficacy Scale (RÖ-ÖEÖYÖ) and Personal Information Form. The results revealed that RÖ-ÖEÖYÖ is a tool that can be used with guidance teacher candidates, male teacher candidates showed higher self-efficacy than female teacher candidates and self-efficacy level increases in accordance with the amount of education received.

Key Words: Guidance teacher, Special Education, Self-Efficacy, Teacher candidate.

*Uzm. Psi. Dnş. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Eskişehir. e-posta: kenan358@hotmail.com

** Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü. Eskişehir. e-posta: ihdiken@anadolu.edu.tr

***Öğr. Gör. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü. Denizli. e-posta:vaksoy@pau.edu.tr

****Arş. Gör. Dr. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü. İstanbul.

e-posta: ozcanka@gmail.com

Giriş

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini sunan rehber öğretmenlerin çağdaş eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi giderek artmaktadır. Rehber öğretmenler okullarda öğrencilerin psiko-sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemekle yükümlü meslek elemanlarıdır. Normal gelişim süreçlerinde aksamalar yaşayan ya da herhangi bir gelişimsel-zihinsel yetersizlik yaşayan öğrencilerle çoğunlukla ilk defa karşılaşan, kendilerinden bu konuda hizmet vermeleri beklenen meslek elemanları olarak rehber öğretmenler, kaynaştırma uygulamalarında önemli bir yer tutmaktadırlar.

Özel eğitim alanında son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda, özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında, gereksinim duydukları hizmet türüne bağlı olarak, mümkün olan en az kısıtlayıcı eğitim ortamında, farklı uzmanlık alanlarından yetişmiş personel ve ekip çalışmasıyla hizmetlerin sunulması gerektiği vurgulanmaktadır (Gürsel, 2007). Son yıllarda ülkemizde giderek yaygınlaşmakta olan kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşabilmesi için ekip çalışması önemli hale gelmiştir. Ekibin önemli bir üyesi olarak rehber öğretmenlere ilişkin birtakım değişkenler, özel eğitime ilişkin görev ve sorumlulukları üzerinde etkili olabilmektedir. Bu bağlamda rehber öğretmenlerin verecekleri hizmetin kalitesine etki etmesi olası kişisel özellikleri de önem kazanmaktadır. Mesleki bilgi, beceri, tutum ve deneyimin yanı sıra rehber öğretmenlerin özel eğitime ilişkin öz yeterlik algıları bu değişkenlerin en önemlileri arasındadır (Aksoy ve Diken, 2009a).

Öz yeterlik, bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargılarıdır (Bandura, 1982). Diğer bir deyişle bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı şekilde yapma yeteneğine dair yargısıdır (Bandura, 1986). Bireylerin, bir işi yapabilmeye ilişkin kendi yeterliklerine dair algıları, o işi başarıyla yapabilmelerinde etkili olan faktörlerden biridir, şeklinde de ifade edilebilir. Öz yeterlik terimi, istedik sonuçları başarabilme yeteneğine olan inancın (Bandura, 1977) yanı sıra bireylerin yaşamlarındaki olayları ve

işlevde bulunma düzeylerini kontrol altına alabilme becerilerine ilişkin olan algılarına da işaret etmektedir (Urbani, Smith, Maddux, Smaby, Torres-Rivera, ve Crews, 2002). Yapılan kuramsal açıklamalar ve araştırmalar, öz yeterliğin insanların nasıl hissettikleri, düşündükleri ve eylemde buldukları üzerinde bir farklılık oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Bandura, 1997).

Bandura (1986)'ya göre öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler meslek seçiminden, okul başarısına kadar geniş bir yelpazede daha başarılı olmaktadır. Sorunlarla karşılaştıklarında bunları çözmek için daha fazla gayret sarf etmektedirler. Sorunun çözümünde ısrarlı bir tutuma sahip olmakta ve engellemelerden dolayı geriye çekilme düzeyleri daha düşük olmaktadır. Öğretmenlerin öz yeterlik algısı ise öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen, sınıfta ders için ayrılan zamanın artmasını sağlayan, rehberlik gereksinimi olan öğrencilere daha fazla zaman ayrılmasına olanak sağlayan bir değişken olarak ayrıca önemlidir (Egyed ve Short, 2006; Gibson ve Dembo, 1984).

Rehber öğretmenlerin verdikleri hizmetin kalitesine etki eden en önemli özelliklerinden birisinin öz yeterlik algıları olduğu bildirilmektedir (Beutler, Machado, ve Neufeldt, 1994). Rehber öğretmenlerin öz yeterliği söz konusu olduğunda, yapılan çalışmaların danışmanlık becerilerine odaklandığı görülmektedir. Danışman yeterliği, "danışmanların, danışanların isteklerini karşılamadaki etkililikleri" olarak tanımlanmıştır (Walz ve Bleuer, 1993, s:1). Larson ve Daniels (1998, s:179) "danışman öz yeterliğini, danışmanın, danışma sürecinde danışmanlıkla ilgili davranışlar ve belirli klinik durumlarla baş edebilme konusunda kendi kapasitelerine dair yeterlik algıları" olarak tanımlamışlardır. Aksoy ve Diken (2009a, s:30) ise rehber öğretmenlerin özel eğitimle ilgili öz yeterliklerini, "rehber öğretmenlerin özel eğitimle ilgili rol ve sorumluluklarının beceriye dönüştürülmesinde ve uygulanmasında kendi yeterliklerine dair algıları" olarak tanımlamaktadırlar.

Larson ve Daniels (1998)'e göre yüksek düzeyde öz yeterliğe sahip psikolojik danışmanlar, daha

az kaygı yaşamaktadırlar. Olumlu beklenti düzeyleri daha yüksek olmakta ve daha fazla öz değerlendirme yaşantıları geçirmektedirler. Buradan hareketle, danışmanın danışmanlık sürecinde yaşayacağı kaygının danışmanın performansı ve vereceği kararlar üzerinde olumsuzluğa yol açmasını önlemek için öz yeterliğin geliştirilmesinin önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca rehber öğretmenlerin öz yeterlik algılarının okul ortamında yürütecekleri rehberlik çalışmaları (örneğin, sınıf rehberliği, grup rehberliği ve mesleki rehberlik etkinlikleri) üzerinde etkili olabileceği belirtilmektedir (Tang, Addison, LaSure-Bryant, Norman, O'Connel ve Stewart-Sicking, 2004). Rehber öğretmenlerin öz yeterlik düzeyinin alınan eğitimlerle (Al-Darmaki, 2004; Soresi, Nota ve Lent, 2004; Urbani, ve ark., 2002) ve sağlanan desteklerle (Cashwell, ve Dooley, 2001) artırılabilir bir özellik olduğu belirtilmektedir.

Ülkemizde Bandura'nın "self-efficacy" kavramının, öz yeterlik inancı (Kurbanoğlu, 2004), yetkinlik beklentisi (Yiyit, 2001), öz yetkinlik (Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan, 2009) ve öz yeterlik algısı (Akkoyunlu, ve Kurbanoğlu, 2003) gibi farklı kavramsallaştırmalarla kullanıldığı görülmektedir. Farklı kavramlar kullanılsa da, bu çalışmaların hepsi Bandura'nın öz-yeterlik (self-efficacy) kavramına atıfta bulunmaktadır (Aksoy, ve Diken, 2009a). Ülkemizde, rehber öğretmen öz yeterliği konusunda sınırlı sayıda çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Aksoy, ve Diken, 2009b; Atıcı, Özyürek ve Çam, 2005; Coşgun ve Ilgar, 2004; Küçükler, Kargın ve Akçamate, 2002; Yiyit, 2001; Özgün, 2007; Özyürek, 2006). Bu çalışmalardan Küçükler, Kargın ve Akçamate (2002)'nin çalışmaları ile Aksoy ve Diken (2009b)'in çalışmaları, rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarını yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, rehber öğretmen adaylarının danışmanlık öz yeterlik algılarına ilişkin çalışmalar olmasına rağmen (Atıcı, Özyürek ve Çam, 2005; Coşgun ve Ilgar, 2004), özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarına yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarını

incelemektir. Araştırmada iki aşama yer almaktadır. Araştırmanın birinci aşamasında rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberlikle ilişkin öz yeterlik algılarını belirlemeye yönelik Aksoy ve Diken (2009a) tarafından geliştirilmiş olan Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği'nin (RÖ-ÖEÖYÖ) rehber öğretmen adayları ile geçerlik ve güvenilirliğinin sınanması; ikinci aşamada ise rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlara yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ) rehber öğretmen adayları ile de kullanılacak derecede geçerli ve güvenilir bir ölçek midir?
2. Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının düzeyi nedir?
3. Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algıları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algıları sınıf düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Grubu

Bu araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırma, psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitiminde alanı yeterli düzeyde temsil edebildiği ve farklı coğrafi dağılıma sahip olduğu düşünülen yedi farklı üniversitenin Eğitim Fakültelerindeki Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programına devam eden öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde bu bölümlerde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan toplam 1.400 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Bu ölçeklerden 102 adedi, hatalı ya da eksik doldurulmuş olmaları nedeniyle kullanılamamıştır. Araştırma, 1298 öğrenciden alınan ölçek formlarıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunda yeralan öğrencilerin bazı özellikleri şöyledir.

Tablo 1. Araştırma grubunun özellikleri

Sınıf düzeyi	N	%
1.sınıf	334	26
2.sınıf	387	30
3.sınıf	263	20
4.sınıf	314	24
Toplam	1298	100
Cinsiyet	N	%
Kadın	908	70
Erkek	390	30
Toplam	1298	100
Üniversite	N	%
Çukurova	168	12,9
Gazi	180	13,9
Ankara	194	14,9
Marmara	227	17,5
Selçuk	223	17,2
KTU	168	12,9
Uludağ	138	10,6
Toplam	1298	100

Araştırmanın tamamında veri elde edilen katılımcıların 908'i (%70) kadın, 390'ı (%30) ise erkektir. Katılımcıların yaşları 17 ile 41 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 20,6 ve standart sapması 1,6'dır.

Araştırmanın birinci aşaması için SPSS programında üniversite ve sınıf düzeyindeki sayılar eşitlendikten sonra rastgele seçki yöntemi kullanılarak oluşturulan çalışma grubunda, yedi üniversitenin her birinden 60 ve her sınıf düzeyinden 15 katılımcı olmak üzere toplam 420 katılımcı yer almıştır. Birinci aşamada yer alan katılımcıların 224'ü (%53) kadın, 196'sı (%47) ise erkektir. Bu grupta yer alan katılımcıların yaşları 17 ile 39 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları 29.66 ve standart sapması 1,7'dir.

Araştırmanın ikinci aşamasında toplam gruptan geriye kalan katılımcılardan elde edilen veriler kullanılmıştır. İkinci aşamadaki katılımcıların 683'ü (%77) kadın, 195'i (%33) ise erkek olmak üzere toplam 878 kişidir. İkinci aşamada yer alan katılımcıların yaşları 17 ile 41

arasında değişirken, yaş ortalamaları 20.54 ve standart sapması 1,6'dır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışmanlık ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarını ölçmek amacıyla Aksoy ve Diken (2009a) tarafından geliştirilen "Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ)" kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde okullarda görev yapmakta olan rehber öğretmenlerden toplanan veriler kullanılmıştır. Aynı ölçeğin, rehber öğretmen adayları için de kullanılıp kullanılamayacağını belirlemek üzere bu araştırmanın birinci aşamasında yeniden geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Rehber öğretmen adaylarına ait demografik değişkenlere ilişkin bilgiler ise "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla elde edilmiştir.

Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ); Aksoy ve Diken (2009a) tarafından geliştirilen RÖ-ÖEÖYÖ, 40 madden

oluşmakta ve maddelere verilen yanıtlar 5'li Likert tipi derecelendirilmektedir. Bireyin her bir maddede belirtilen yeterliğe sahip oluşuna ilişkin görüşünü (1) tamamen katılmıyorum (2) katılmıyorum (3) kararsızım (4) katılıyorum ve (5) tamamen katılıyorum biçiminde sıralanan seçeneklerden birisini işaretleyerek belirtmesi istenmektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40 iken en yüksek puan 200'dür. Puan artışı rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçek tek boyutludur ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .98, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .96 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin bu çalışmada elde edilen iç tutarlık katsayısı .97 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

RÖ- ÖEÖYÖ' nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında yapı geçerliği boyutunda, ölçeğin faktör yapısını belirleyebilmek için açılıyıcı (exploratory) faktör analizi yapılmıştır. Maddelerin ayırt edicilik gücünü belirlemede bir yol olarak testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların her bir maddeye ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı, ilişkisiz örneklem için T-testi ile incelenmiştir. RÖ-ÖEÖYÖ'nün güvenilirliğini belirlemek üzere, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Verilerin analizine yönelik olarak; veri türüne göre korelasyon r, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmış, F değerlerinin önemli olması halinde ise ortaya çıkan farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemeye yönelik Post-hoc çoklu karşılaştırma testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Aşama-1

RÖ-ÖEÖYÖ' nün Geçerlik Çalışması

Yapı Geçerliği

Yapı geçerliği boyutunda, ölçeğin faktör yapısını belirleyebilmek için açılıyıcı (exploratory) faktör analizi yapılmıştır (N=420).

Faktör analizi yapılmadan önce verilerin faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığı, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. Yapılan analizlerde, 40 maddenin faktör analizi için KMO değerinin 0.98 olduğu görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde, verilere faktör analizi uygulanabilmesi için minimum KMO değerinin 0.60'ın üzerinde olması ve Barlett testinin anlamlı çıkması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Pallant, 2001). Analiz sonucuna bakıldığında, KMO değerinin istenilen minimum değer oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde 40 maddenin Barlett testi sonucu, [$\chi^2=12201,663$, $df=780$, $p<.001$] olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek üzere temel bileşenler analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin ölçmek istediği yapıyı tek boyutlu olarak ölçtüğü ve özdeğerinin (eigenvalue) 19.884, varyansının % 49.71 olduğu görülmüştür. Maddelerin faktör yük değerlerinin .46 ile .81 arasında değiştiği görülmüştür. Hiçbir madde ölçekten elenmemiştir.

Madde Analizi

Maddelerin ayırt edicilik gücünü belirlemek amacıyla testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların her bir maddeden aldıkları madde ortalama puanları arasındaki farkların anlamlılığı, ilişkisiz örneklem için T-testi kullanılarak incelenmiştir. Bu analiz sonucunda ölçekte yer alan tüm maddelerde alt ve üst grupların puan ortalamaları arasındaki farkın 0.001 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur.

Maddelerin her birinin ölçme gücünü belirlemede ikinci yol olarak, korelasyonlara dayalı madde analizi yapılmıştır. Bu amaçla, ölçekte bulunan maddelerin madde-toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır. Elde edilen madde-toplam korelasyon katsayılarının (r), 0.44 ile 0.79 arasında değiştiği görülmüştür

Güvenirlik Bulguları

RÖ-ÖEÖYÖ' nün güvenilirliğini belirlemek üzere, ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarına bakılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, iki uygulama arasındaki Pearson korelasyon katsayısı (N=80), $r=0.98$, $p<0.001$ bulunmuştur.

Ayrıca ölçekte yer alan maddelerin, ölçmeğin bütünüyle ne kadar tutarlı olduğunun bir diğer deyişle iç tutarlığının (benzeşikliğinin) bir ölçüsü olarak tüm ölçek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. 420 katılımcıdan elde edilen veriler üzerinden ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve bu değer $\alpha = 0.97$ olarak bulunmuştur. Yine ölçekteki maddelerin toplam puanla korelasyonuna bakılmış korelasyonların 0.44 ile 0.79 arasında değiştiği görülmüştür.

Aşama-2

Rehber Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algılarına İlişkin Bulgular

Rehber öğretmen adaylarına ait bireysel değişkenlerle özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiler 878 kişilik çalışma grubu verilerinin istatistiksel analizleriyle elde edilmiştir. Cinsiyet değişkenine ilişkin yapılan analizde kadın grubunun sayısının erkeklerden çok fazla olması nedeniyle SPSS

programı kullanılarak kadın grubundan rastgele alınan bir örnekleme sayılar birbirine yakınlaştırıldıktan sonra analiz yapılmıştır.

Rehber Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algı Düzeyleri

Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarına ait ölçek toplam puanlarına göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Rehber Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öz Yeterlik Algıları

Tablo 2'deki puanların dağılımı incelendiğinde rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının orta düzeyin biraz altında olduğu görülmektedir.

Araştırma grubunda yer alan rehber öğretmen adaylarının RÖ-ÖEÖYÖ' den aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem T-testiyle incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 2. Rehber Öğretmen Adaylarının RÖ-ÖEÖYÖ' den Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

Alınan Puan	Düzyey	F	%	$\bar{X}$	ss
40-85	Alt	144	16.4		
86-135	Orta	486	55.4	115,2	29,98
136-196	Üst	248	28.2		

Tablo 3. RÖ-ÖEÖYÖ Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonucu

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	228	114.91	29.82	415	3.24	.001
Erkek	189	124.05	27.16			

Tablo 3’de de görüldüğü gibi rehber öğretmen adaylarının, özel eğitim öz yeterlikleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(415)=3,24$, $p<.01$]. Erkek rehber öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri ($\bar{X}=124.05$) kadın rehber öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinden ($\bar{X}=114.91$) daha yüksektir. Farkın etki büyüklüğüne etkare (η^2) değerinin hesaplanması yoluyla bakılmış ve etki büyüklüğünün küçük olduğu bulunmuştur ($\eta^2= 0.02$).

Rehber Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Öz Yeterlik Algıları

Araştırma grubunda yer alan rehber öğretmen adaylarının RÖ-ÖEÖYÖ’ den aldıkları puanların sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4’de de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda rehber öğretmen adaylarının özel

Tablo 4. RÖ-ÖEÖYÖ Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Deneyim Süresi	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	Anlamlı Fark		
				F	p	Fark
Gruplar arası	167115.6	3	55705.195	78.399	0.000	1-4
Gruplar içi	621009.4	874	710.537			
Toplam	788125.0	877				

* $p<0.01$

eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının sınıf düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanlarla sınıf düzeyi arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, 4. sınıf öğrencisi olan rehber öğretmen adaylarının puan ortalamaları ($\bar{X}=131,65$) 1. sınıf öğrencilerinden ($\bar{X}=93,94$) anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca diğer sınıf düzeyleri incelendiğinde 2. sınıf öğrencilerinin ortalamasının ($\bar{X}=116,83$) 3. sınıf öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{X}=121,41$) düşük, 1. sınıf öğrencilerinininkinden yüksek olduğu görülmektedir. Kısacası sınıf düzeyi arttıkça ölçekten alınan puan da anlamlı şekilde yükselmektedir. Sınıf düzeyiyle beraber ölçekten alınan toplam puan ortalaması da artış gösterirken, anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise küçük ($\eta^2= 0.02$) olduğu görülmektedir.

Tartışma

RÖ-ÖEÖYÖ’ nün, güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları, ölçeğin rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz

yeterlik algılarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu desteklemektedir.

Rehber öğretmen adaylarının RÖ-ÖEÖYÖ’ den aldıkları puanların dağılımı incelendiğinde, rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının orta düzeyin biraz altında olduğu görülmektedir. Bandura (1977), öz yeterliğin kaynaklarından en güçlü olanın başarılı yaşantılar/deneyimler olduğunu bildirmektedir. Alan yazın incelendiğinde, mesleki deneyimin psikolojik danışmanların öz yeterliğini arttırdığı konusunda araştırma bulgularına rastlanmaktadır. Deneyim süreleri arttıkça öz yeterlik düzeylerinin de arttığı rapor edilmektedir (Sutton ve Fall 1995; Yiyit, 2001). Freytag (2001), özel eğitim alanında mesleki deneyimin öğretmenlerin öz yeterliklerini olumlu yönde etkilediğini bildirmiştir. Tang ve arkadaşları (2004) alanda çalışma deneyimi ve staj süreleri ile psikolojik danışman adaylarının yeterliği arasında olumlu bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Coşgun ve Ilgar (2004) okul deneyimi uygulamalarının danışman adaylarının öz yeterliklerini arttırdığını bildirmişlerdir.

Alan yazınında rehber öğretmenlerin öz yeterlik düzeyinin alınan eğitimlerle (Urbani, ve Ark., 2002; Al-Darmaki, 2004; Soresi, Nota, ve Lent, 2004) ve sağlanan desteklerle (Cashwell, ve Dooley, 2001) arttırılabilir bir özellik olduğu belirtilmektedir. Ülkemizdeki rehber öğretmen yetiştiren lisans programları incelendiğinde, 4 yılda (8 dönem) tamamlanan lisans eğitiminde 150-170 arası kredilik ders alınması gerektiği, bu derslerden zorunlu olarak sadece iki dersin ve seçmeli olarak da bir dersin özel eğitimle doğrudan ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca özel eğitim dersinin çok sayıdaki üniversitede bir dönem ya da seçmeli ders olarak okutulduğu az sayıda üniversitede ise iki dönem ve buna ilaveten seçmeli dersler arasında yer aldığı, bazı üniversitelerde özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri dersinin sadece seçmeli dersler arasında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla rehber öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin öz yeterlik algılarındaki düşüklük, özellikle deneyim eksikliğiyle birlikte henüz eğitimlerini tamamlamamış olmaları ve rehber öğretmen yetiştiren lisans programlarında özel eğitimle ilgili ders sayısının az olmasından da kaynaklanıyor olabilir.

Rehber öğretmen adaylarının özel eğitim öz yeterlikleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Coladarcı ve Breton, (1997) çalışmalarında kadın rehber öğretmenlerin erkeklere göre daha yüksek öz yeterlik düzeyine sahip olduklarını bildirmişlerdir. Yiyit (2001), Coşgun ve Ilgar (2004) ve Özgün (2007)'ün rehber öğretmen öz yeterliğine ve Cora (1997)'nin öğretmenlerin özel eğitim yeterliklerine ilişkin yaptıkları araştırmalarda ise cinsiyetle öz yeterlik düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu çalışmada cinsiyetler arasında fark görülmesine rağmen farkın etki büyüklüğünün küçük olduğu görülmüştür. Etki büyüklüğü (effect size) değeri bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde ne derece etkili olduğunu gösteren korelasyon katsayısıdır (Büyüköztürk, 2010). Bu nedenle her ne kadar istatistikî olarak anlamlı fark görülmüş olsa da eta-kare değerinin küçük olması nedeniyle cinsiyetin öz yeterlik üzerindeki etkisinin pratikte büyük olamayabileceği düşünülebilir.

Bununla birlikte, etki büyüklüğü küçük de olsa, erkeklerin kadınlardan daha yüksek öz

yeterlik düzeylerinin olması özel gereksinimli öğrencilere ilişkin sahip olunan bir takım yanlış kanaatlerden kaynaklanıyor olabilir. Özel gereksinimli öğrencilerin yoğun problem davranışlara sahip olduğu, bu davranışlarla baş edebilmek için fiziksel anlamda güçlü olmak gerektiği gibi deneyim eksikliğinden kaynaklanan yanlış bilgiye dayanan önyargılar nedeniyle böyle sonucun ortaya çıktığı düşünülebilir. Özel gereksinimli bireylere yönelik yanlış inanışların değiştirilmesi, öğrencilere özel gereksinimli öğrencilerle deneyim olanağı sağlayacak staj programlarının yapılması gibi tedbirlerle bu farkın ortadan kaldırılabileceği söylenebilir.

Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının sınıf düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanlarla sınıf düzeyi arasındaki farkın kaynağına bakıldığında sınıf düzeyi arttıkça ölçekten alınan puan da anlamlı şekilde yükseldiği görülmektedir.

Öz yeterliğin sahip olunan başarılı deneyimlerden sonra önemli kaynaklarından birisi de alınan eğitimlerdir. Alan yazına bakıldığında Johnson ve arkadaşları (1989) yaptıkları çalışmada danışmanlık eğitimi alan öğrencilerin öz yeterlik düzeylerinin arttığını bildirmişlerdir. Sharpley ve Ridgway (1993) ve Al-Darmaki (2004) de benzer şekilde verilen eğitimlerin psikolojik danışmanlık öz yeterliğini arttırdığını bildirmişlerdir. Tüm bunların yanında, Goetz, Hunt ve Soto (2001), bilgilendirmenin psikolojik danışman yeterliği üzerinde olumlu etkisini olduğunu bildirmiştir. Bir başka deneysel çalışmada ise Urbani ve arkadaşları (2002), beceri temelli psikolojik danışmanlık eğitiminin danışmanların öz yeterlik algılarını arttırdığını bildirirken, Soresi ve arkadaşları (2004) da alınan eğitimin miktar ve süresinin psikolojik danışmanlık öz yeterlik düzeylerini olumlu şekilde etkilediğini belirtmişlerdir.

Benzer bulgular, Türkiye'de Yiyit (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bulunmuştur. Yiyit (2001) mezun olunan lisans programlarına göre öz yeterlik düzeylerinin Eğitimde Psikolojik Hizmetler (EPH) ve Psikoloji bölümü mezunları arasında EPH mezunları lehine anlamlı düzeyde yüksek çıktığını bulmuş ve bu durumu EPH mezunlarının

okul danışmanlığı konusunda daha fazla eğitim almış olmalarıyla açıklamıştır. Aynı şekilde Aksoy ve Diken (2009b)'da Felsefe-Sosyoloji-Felsefe Grubu mezunları ile EPH mezunları arasında ve EPH mezunları lehine anlamlı farklılık bulunduğunu bildirmiştir. Bu durumu da Felsefe-Sosyoloji-Felsefe Grubu bölümlerinin lisans programlarında özel eğitimle ilgili hiçbir dersin yer almıyor oluşu ile açıklamıştır.

Bu bulgular ışığında rehber öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri arttıkça öz yeterlik düzeylerinin artmasının; alınan eğitimin miktarının artmasıyla ve staj, okul deneyimi ya da özel eğitim kurumlarında yarı zamanlı çalışmalarla desteklenen deneyimin artmasıyla ilgili olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte küçük eta-kare değeri göz önünde bulundurulduğunda aradaki farkın çok büyük olduğunu söyleyebilmek güçleşmektedir. Bu durumda sadece bir üst sınıfta olmanın yarattığı naif etki nedeniyle oluşmuş olan bir fark söz konusu olabilir. Mezuniyetle birlikte farkın ortadan kalkması ve yeni mezun rehber öğretmenlerin özel eğitim öz yeterlik düzeylerinin birbirine yakın olması beklenebilir.

Sonuç olarak, RÖ-ÖEÖYÖ' nün rehber öğretmen adaylarıyla da kullanılabilecek bir araç olduğunu, erkek rehber öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin öz yeterlik düzeylerinin kadın adaylardan daha yüksek olduğunu ve sınıf düzeyi yani alınan eğitimlerin miktarı arttıkça öz yeterlik düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Bulgular doğrultusunda rehber öğretmen adaylarının alacakları özel eğitime ilişkin derslerin özel eğitimde öz yeterlik düzeylerine etkisi, ileri araştırmaların konusu olabilir. Özel eğitim deneyimi sağlanan staj düzeneklerinin öz yeterlik algılarına etkisi ve rehber öğretmen adaylarının sahip oldukları farklı psikolojik değişkenlerle özel eğitime ilişkin öz yeterlikleri arasındaki ilişkileri araştırmaya da gereksinim vardır. Cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerinde ortaya çıkan küçük etki büyüklüğü değerleri göz önüne alınarak benzeri değişkenleri de kapsayacak yordayıcı çalışmalarla bu özelliklerin özel eğitim öz yeterliğini yordama düzeylerini ortaya çıkartmaya gereksinim vardır.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10.
- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009a). Rehber öğretmen özel eğitim öz yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 29-37.
- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009b). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719. [Online] <http://ilkogretim-online.org.tr/>, retrieved on 15/12/2009.
- Al-Darmaki, F.R. (2004). Counselor training, anxiety, and counseling self-efficacy: Implications for training psychology students from the United Arab Emirates University. *Social Behavior and Personality*, 32(5), 429-439.
- Atıcı, M., Özyürek, R. ve Çam, S. (2005). Okul danışmanlığı uygulamalarının yetkinlik beklentisi algıları ve mesleki benlik saygısı üzerindeki etkilerinin boylamsal olarak incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 7-23.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 32(2), 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: Freeman.
- Beutler, L. E., Machado, P. P. P., & Neufeldt, S. (1994). Therapist variables. A. E. Bergin ve S. L. Garfield (Eds.). *Handbook of*

- psychotherapy and behavior change*. New York, NY : John Wiley ve Sons.
- Bozgeyikli, H., Bacanlı, F., ve Doğan, H. (2009). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme yetkinliklerinin yordayıcılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 125-136.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cashwell, T. H., & Dooley, K. (2001). The impact of supervision on counselor self-efficacy. *The Journal of Supervision in Psychotherapy and Mental Health*, 20(1), 39-47.
- Coşgun, S., ve Ilgar, M. Z. (2004). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık deneyimi çalışmalarının adayların öz yeterlilik algılarına etkisi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayına sunulan bildiri. Malatya.
- Cora, N. (1997). *Zihin engellilerin eğitimleri alanında çalışan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Egyed, C. J., & Short, R. J. (2006). Teacher efficacy, burnout, experience and decision to refer a disruptive student. *School Psychology International*, 27(4), 462-474.
- Freytag, C. E. (2001). *Teacher efficacy and inclusion: the impact of preservice experiences on beliefs*. Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational Research Association. New Orleans, LA.
- Gibson, S. & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: a construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569-582.
- Goetz, L., Hunt, P., & Soto, G. (2001). *Self-efficacy and the inclusion of students with AAC needs*. Final Project Report. H324C980087. San Francisco State University.
- Gürsel, O. (2007). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). Öz yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137-152.
- Küçükler, S., Kargın, T., ve Akçamete, G. (2002). Rehberlik ve araştırma merkezi elemanlarını özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine ilişkin görüşlerinin ve yeterlik algılarının geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(1), 101-113.
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218.
- Özgün, M. S. (2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, R. (2006). İlgili envanterlerinin profil puanlarını yorumlama yetkinliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 809-846.
- Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual. A step-by-step guide to data analysis using SPSS for windows*. Philadelphia, PA: Open University Press.
- Sharpley, C. F., & Ridgway I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainees' counseling skills performance. *British Journal of Guidance and Counseling* 21(1).
- Soresi, S., Nota, L., & Lent, R. W. (2004). Relation of type and amount of training to carrier counseling self-efficacy in Italy." *The Career Development Quarterly*, 52, 194-201.
- Sutton, J. M., & Fall, M., (1995). The relationship of school climate factors to counselor self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 73, 331-336.
- Tang, M., Addison, K. D., LaSure-Bryant, D., Norman, R., O'Connell, W., & Stewart-Sicking, J. A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students: An exploratory study. *Counselor Education & Supervision*, 44, 70-80.
- Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E., & Crews, J. (2002). Skill-Based training and counseling self-efficacy. *Counselor Education & Supervision*, 42, 92-106.
- Walz, G. R., & Bleuer, J. C. (1993). *Counselor efficacy: Assessing and using counseling outcomes research*. Information Analyses- ERIC Clearing House Products, 1-5.
- Yiyit, F. (2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Summary

Introduction

Self-efficacy is a judgment of individuals concerning how good they do some necessary actions to handle possible conditions. In other words, it is a judgment of individuals concerning the skill of organizing the necessary activities to perform and be successful at it. One of the factors which has an impact on managing to do something might be individuals' perception of doing that thing. The term "self-efficacy" also points out individuals' perception concerning the skill to control the events in their lives and functionality levels. Theoretical explanations and researches show that self-efficacy makes a difference on how people feel, think and act.

This study aims at examining guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education. There are two phases in the study. In the first phase, it was aimed to test the reliability and validity of Guidance Teacher Special Education Self-Efficacy Scale (RÖ-ÖEÖYÖ). In the second phase, it was aimed to explore guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education.

Method

In this study, including two independent studies, data was collected from 1298 students in total among 1400 students who continue their education in Psychological Counseling and Guidance Programs at Educational Faculties in seven different universities. Among the participants who provided data, there are 908 female (%70) and 390 male (%30) students. Participants' age ranged from 17 to 41 with a mean of 20.6 and standard deviation of 1.6.

In this study, the Guidance Teacher Special Education Self-Efficacy Scale (RÖ-ÖEÖYÖ) was used to test guidance teacher candidates' perceptions of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education. The information concerning demographic variables of guidance teacher candidates was obtained using "Personal Information Form".

In the scope of studies to define reliability and validity of RÖ-ÖEÖYÖ, in construct validity part, exploratory factor analysis was conducted to determine the factorial structure of the scale. To define RÖ-ÖEÖYÖ's reliability, test-retest reliability and Cronbach Alfa internal consistency coefficient was taken into account. For data analysis of exploring some variables, correlation r , independent samples t-test, one-way variance analysis were conducted and in case of that F values were important, Post-Hoc multiple comparison tests were used to find out which group was a source to the difference that came out.

Findings

For the first phase of this study, the principal component analysis was carried out to assess the construct validity of the scale. It was found that one factor scale's eigenvalue was 19.884 explaining % 49.71 of variance. Factor load values of the items changed between .46 and .81. In the analysis conducted to define the power of discrimination of the test items, it was found that the difference between upper and lower groups' averages was meaningful at 0.001 level. The Pearson correlation coefficient between two practices in test-retest reliability was found to be as (N=80), $r = 0.98$, $p < 0.001$. The Cronbach Alfa coefficient of the scale was found to be as $\alpha = 0.97$.

As results of the second phase, it was found that guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education was below the average. Guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards special education differentiated meaningfully according to gender [$t(415) = 3,24$, $p < .01$]. Male guidance teacher candidates' perception of self-efficacy ($\bar{X} = 124.05$) was higher than female guidance teacher candidates' perception of self-efficacy ($\bar{X} = 114.91$) with small effect size ($\eta^2 = 0.02$). Guidance teacher candidates' perception of self-efficacy towards psychological counseling and guidance in special education differentiates meaningfully according to class levels. It was found that as the class level increases, teacher candidates' perception of self-efficacy increases as well.

Discussion

As a result, it can be said that RÖ-ÖEÖYÖ is a tool that can be used with guidance teacher candidates, male guidance teacher candidates' self-efficacy is higher than female guidance teacher candidates' self-efficacy and self-efficacy level increases in accordance with the amount of education (class level) received. In accordance with the findings, the impact of courses that guidance teacher candidates

will attend on their self-efficacy towards special education might be a topic for future research. In addition, there is a necessity to search the impact of internship environment prepared for special education on self-efficacy levels and the relationship between guidance teacher candidates' self-efficacy and their different psychological variables.

